

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

1. Justitsministeriet fremsatte den 6. februar 1976 forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Folketingstidende 1975-76, sp. 5422 og 8066, tillæg A, sp. 3697). Forslaget, der tilsigtede en revision af retsplejelovens regler om efterforskning i straffesager og om anholdelse og fængsling, var til 1. behandling den 31. marts 1976, men nåede ikke at blive færdigbehandlet i folketingssamlingen 1975-76, hvorfor det genfremsættes. Forslaget er i det væsentlige identisk med det tidligere lovforslag. Der vil i bemærkningerne nedenfor blive redegjort for de punkter, hvor forslaget afviger fra det tidligere forslag.

2. I 1968 nedsatte justitsministeriet et udvalg med den opgave at gennemgå bestemmelserne i retsplejeloven om straffesagers forberedelse og behandling inden domsforhandling.

Udvalget afgav i efteråret 1971 en betænkning om efterforskning i straffesager m.v. (nr. 622/1971) og i efteråret 1974 en betænkning om anholdelse og varetægt (nr. 728/1974). Betænkningerne indeholder begge udkast til lov om ændring af retsplejeloven.

Udvalget forventer i slutningen af 1976 at give en betænkning om oprejsning i anledning af strafferetlig forfølgning (retsplejelovens kap. 93 a) og vil herefter fortsætte gennemgangen af de særlige retsmidler under efterforskningen i straffesager: Besigtigelse, beslaglæggelse og telefonaflytning, ransagning, og beslaglæggelse af sigtedes formue (kap. 67-69 og 73) samt personundersøgelser (kap. 73 a).

Efterforskning i straffesager.

3. Betænkningen om efterforskning i straffesager m.v. angår hovedsagelig de almindelige regler om behandling af straffesager inden domsforhandlingen (kap. 70, 74 og 75).

De gældende regler bygger på en to-delt ordning, nemlig en efterforskning, der forestås af politiet, og en forundersøgelse, som foregår ved retten. Den historiske baggrund for forundersøgelsen er den inkvisitoriske procesordning, hvor en dommer havde ledelsen af undersøgelsen og af egen drift søgte sagen oplyst bedst muligt.

a. Det er udvalgets hovedsynspunkt, at disse regler bør afløses af et *énstrengt system* for straffesagers forberedelse, som tager sit udgangspunkt i den politimæssige undersøgelse – der fortsat foreslås betegnet som »efterforskningen« – men som

tillige regulerer domstolenes medvirken under efterforskningen. Til støtte herfor henviser udvalget til, at forundersøgelsen har mistet en væsentlig del af sin betydning, idet undersøgelsesarbejdet i praksis forestås af politiet og anklagemyndigheden på egen hånd under rettens kontrol. Væsentligere er dog, at en retlig undersøgelsesform, hvor dommeren – som det sker ved forundersøgelsen – tillægges opgaver som undersøgelsesleder, efter udvalgets opfattelse er uforenelig med dommerens stilling i retsplejen. Dommeren bør på efterforskningsstadiet ikke engageres i undersøgelsen, og hans opgaver bør derfor indskrænkes til at føre kontrol med lovligheden af politiets efterforskningsvirksomhed, at afgøre tvistigheder om sigtedes og forsvarerens beføjelser og at tage stilling til de efterforskningsskridt, f. eks. fængsling, ransagning og beslaglæggelse, der er så indgribende over for borgerne, at de kræver rettens godkendelse.

Som en konsekvens af udvalgets hovedsynspunkt foreslås en udbygning af den *lovmæssige regulering af politiets efterforskningsvirksomhed*, navnlig for så vidt angår politiets afhøringer.

Endvidere foreslår udvalget en *væsentlig styrkelse af forsvarerens stilling* under efterforskningen. Retsplejeloven indeholder ikke i sin nuværende affattelse almindelige regler herom. Forsvareren skal have adgang til at følge politiets efterforskning, og der indføres en principiel ligestilling mellem forsvareren og politiet med hensyn til sagens undersøgelse. Som modstykke hertil foreslås indført en adgang for retten til at udelukke en advokat fra at virke i en konkret straffesag både som valgt og som beskikket forsvarer, jfr. bemærkningerne til forslaget § 1, nr. 18 og 20-22.

I forbindelse med de nye bestemmelser foreslås gennemførelse af regler om rettens afgørelser om lovligheden af politiets efterforskningsvirksomhed og af tvistigheder om sigtedes og forsvarerens beføjelser.

Der vil efter udkastet som hidtil være adgang til at begære rettens medvirken til afholdelse af efterforskningsforhør, herunder indenretlig behandling i større eller indviklede sager til afgørelse af tiltalepåbegyndelsen og til udførelse af efterforskningshandlinger, når dette er nødvendigt eller formålstjenligt.

Der vil endvidere i samme omfang som hidtil kunne afholdes retsmøder med henblik på sagens behandling som tilståelsessag efter § 925 eller på sagens afslutning ved tiltalefravald.

b. I forbindelse med reglerne om efterforsk-